

YK:n lapsen oikeuksien komitea

Avoim kirje valituksen tekijöille

Aihe: Sacchi ym. vs Argentiina ja neljä samanlaista tapausta

Avoin kirje valituksen tekijöille

Hyvät Chiara, Catarina, Iris, Raina, Ridhima, David, Ranton, Litokne, Deborah, Carlos, Ayakha, Greta, Ellen-Anne, Raslen, Carl ja Alexandra

Aihe: Sacchi ym. vs Argentiina ja neljä samanlaista tapausta

Kirjoitamme antaaksemme tunnustusta toimintanne tärkeydelle, kun saatoitte tämän historiallisen tapauksen lapsen oikeuksien komitean käsiteltäväksi. Vaikka toimitte omasta puolestanne, olemme tietoisia, että monet lapset ympäri maailmaa kokevat samoja vaikutuksia ja ovat huolissaan samoista asioista kuin te.

Haluamme, että tiedätte komitean keskustelleen asiasta monta tuntia. Kamppailimme sen kanssa, että vaikka ymmärrämme täysin valituksenne tärkeyden ja kiireellisyyden, meidän oli toimittava valitusmenettelyä koskevan valinnaisen pöytäkirjan (OPIC) meille antaman toimivallan puitteissa. Näin ollen, kuten alla antamastamme asian yksinkertaistetusta selityksestä ilmenee, valituksenne menestyi osittain, mutta ei kokonaan.

Toivomme, että saatte voimaa päätöksen myönteisistä puolista ja jatkatte taisteluanne omissa maisanne, alueillanne ja kansainvälisesti oikeudenmukaisuuden puolesta ilmastonmuutoksessa. Kannustamme teitä käyttämään asiasta kirjoittamaamme yksinkertaistettua selitystä ja jakamaan viestiänne muille lapsille ja nuorille.

Tapauksenne on myös lisännyt komitean tietoisuutta näistä kysymyksistä ja korostanut jakamaamme käsitystä asian kiireellisyydestä, ja siksi olemme jo ilmoittaneet, että olemme päättäneet kirjoittaa seuraavan yleiskommentin lasten oikeuksista ja ympäristöstä keskittyen erityisesti ilmastonmuutokseen. Aiomme kuulla lapsia ja nuoria ympäri maailmaa ja kutsumme tiedät jakamaan näkemyksiänne seuraavan yleiskommentin valmisteluvaiheessa, koska olette tehneet tämän merkittävän valituksen.

Teidän

Lapsen oikeuksien komitea

Tapauksen yksinkertaistettu selitys

Kuusitoista lasta lähetti valituksen Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksien komitealle (jäljempänä komitea). Valituksen mukaan viisi valtiota, Argentiina, Brasilia, Ranska, Saksa ja Turkki, vaikutti sekä tällä hetkellä että tulevaisuuden kannalta kielteisesti lasten oikeuksiin elämään, terveyteen, kulttuuriin ja siihen, että heidän etunsa otettaisiin ensisijaisesti huomioon ilmastonmuutokseen liittyvässä päätöksenteossa. Lapset tulevat eri maista ja maailman eri alueilta. He antavat esimerkkejä siitä, miten ilmastonmuutos vaikuttaa heidän elämäänsä: esimerkiksi ilmaston lämpeneminen aiheuttaa kuumempia lämpötiloja, jotka aiheuttavat sairauksia, maastopaloja, kuivuutta ja myrskyjä. He kuvaavat vaikutuksia pieniin saarivaltioihin, jotka ovat uppoamassa, ja perinteisiin metsästys- ja kalastustapoihin sekä ilmastonmuutoksen vaikutusta lasten mielenterveyteen ympäri maailmaa.

Tässä tapauksessa lapsia (joista osa on sittemmin täyttänyt 18 vuotta) kutsutaan ”valituksen tekijöiksi”. Valtioilla oli kaikilla hieman eri perusteet kussakin viidestä tapauksesta, mutta tässä tapauksen yksinkertaistetussa selityksessä ne kaikki kootaan yhteen ryhmään ja niitä kutsutaan yhteisesti ”valtioiksi”. Valituksen tekijät esittivät valituksessaan, että vaikka ilmaston lämpenemisen aiheuttama haitta on monien eri valtioiden toimien summa, se ei tarkoita, ettei mikään valtio ole vastuussa.

Lapsen oikeuksien komitea noudattaa tällaisten valitusten käsittelyssä Yhdistyneiden kansakuntien lapsen oikeuksien yleissopimuksen valitusmenettelyä koskevassa valinnaisessa pöytäkirjassa olevia sääntöjä. Komitealle voi lähettää valituksen vain, jos valtio, josta lapset valittavat, on sitoutunut siihen, että komitealla on toimivalta ottaa vastaan sitä koskevia valituksia.

Tämä tapaus on erittäin tärkeä, koska siinä on kyse ilmastonmuutoksesta, joka on tällä hetkellä valtava koko maailmaa koskeva ongelma ja josta lapsilla on voimakkaita tunteita. Se on myös ensimmäinen tapaus, jonka yhteydessä komitea piti erityisiä suullisiksi kuulemisiksi kutsuttuja tapaamisia, joissa valituksen tekijöiden asianajajat ja valtioiden edustajat esittivät näkemyksiä ja vastasivat komitean kysymyksiin. Komitea järjesti myös erillisen verkkokuulemisen valituksen tekijöiden kanssa. Kuulemisessa valituksen tekijät kertoivat ilmastonmuutoksen vaikutuksesta ja siitä, miksi toivat tapauksen komitean käsiteltäväksi.

Aina kun komitea saa valituksen, sen on ensin päätettävä, onko siinä noudatettu sääntöjä, jotka mahdollistavat valituksen ottamisen tutkittavaksi. Vaiheen nimi on tutkittavaksi ottaminen.

Ensiksi komitean oli päätettävä, kuuluiko valitus sopimusvaltioiden lainkäyttövaltaan. Tapaukset, jotka koskevat ilmastonmuutoksen vaikutusta lapsiin eri puolilla maailmaa, ovat monimutkaisia, koska tavallisesti valtio on vastuussa lasten oikeuksien rikkomisesta, kun lapset ovat valtion maantieteellisten rajojen sisällä. Tässä tapauksessa lapset valittivat kuitenkin siitä, että kussakin valituksen kohteena olevassa valtiossa tapahtuvat hiilidioksidipäästöt vaikuttivat eri puolilla maailmaa elävien lasten elämään, terveyteen ja kulttuuriin. Näin ollen valituksen tekijät totesivat, että tavanomaisia sääntöjä siitä, voidaanko valtioiden katsoa olevan vastuussa tekojensa (tai tekemättä jättämistensä) vahingollisista seurauksista, kun vaikutukset ylittävät maantieteelliset rajat, tulisi tarkastella eri tavalla ympäristövaikutusten osalta.

Komitea oli tästä yhtä mieltä valituksen tekijöiden kanssa. Komitea katsoo, että valtioiden hiilidioksidipäästöt vaikuttavat ilmastonmuutoksen pahenemiseen ja että ilmastonmuutos vaikuttaa haitallisesti kyseisten valtioiden rajojen ulkopuolella asuvien lasten oikeuksiin.

Komitea päätti, että valtio voi vaikuttaa hiilidioksidipäästöihin omalla maantieteellisellä alueellaan ja jos se ei ryhdy tarvittaviin toimiin päästöjen vähentämiseksi, vaikka on kohtuullista olettaa päästöjen vahingoittavan lapsia muissa valtioissa, komitea ottaa tutkittavaksi lasten lähettämiä valituksia valtion lainkäyttövaltaan kuuluvina. Mitä tahansa valituksia ei voida hyväksyä, vaan lapsille aiheutuva haitta on selitettävä asianmukaisesti, eikä kyseessä voi olla epämääräinen lausunto siitä, että lapsille koituu haittaa kaikkialla. Lasten on selitettävä, millaista haittaa heille kullekin aiheutuu, kuten he tekivät tässä tapauksessa. Lasten kuvaamat haitat ja vaikutukset heidän oikeuksiinsa oli kuvattu riittävästi, jotta komitea saattoi sanoa: ”Kyllä, hyväksymme tällaisen tapauksen”.

Valitusmenettelyä koskevan valinnaisen pöytäkirjan mukaan asian käsittelemiselle voi olla toinenkin este. Kullakin valtiolla on oma oikeusjärjestelmänsä, johon kuuluvat tuomioistuinten tarjoamat oikeussuojakeinot, ja yleisen säännön mukaan lasten on ensin haettava oikeussuojaa sen valtion tuomioistuinten tai menettelyjen kautta, josta he valittavat. Tämä on tärkeää, koska oikeus on hankittava alhaalta ylöspäin: valtioiden on tarjottava oikeusjärjestelmä, joka on mukautettu niin, että lapset voivat valittaa oikeuksiensa loukkaamisesta tuomioistuimeen ja saada asianmukaista oikeussuojaa kohtuullisessa ajassa. Sääntö siitä, että asia on vähintään yritettävä tuoda käsiteltäväksi kansallisella tasolla, ei kuitenkaan ole ehdoton. Sääntöön on olemassa poikkeuksia, ja tässä tapauksessa valituksen tekijät perustelivat, että poikkeukset pätevät heihin, koska tapauksen käsittelylle kansallisella tasolla

oli esteitä, se kestäisi liian kauan eikä lopputulos olisi juuri sellainen kuin he toivoivat. Komitea harkitsi perusteluita huolellisesti, ja suullisissa kuulemisissa valtioiden edustajilta kysyttiin monia kysymyksiä siitä, voivatko lapset tuoda asian omien kansallisten tuomioistuintensa käsiteltäväksi riippumatta siitä, asuvatko lapset valtiossa vai sen ulkopuolella ja onko heillä varaa asianajajiin. Lopulta komitea totesi, että valtioiden vastaukset kysymyksiin olivat kohtuullisia. Valtiot pystyivät osoittamaan, että valituksen tekijät olisivat voineet yrittää tuoda tapaukset omien kansallisten tuomioistuintensa käsiteltäviksi. Komitea on yleensä melko ankara tämän säännön suhteen. Ei riitä, että todetaan, että asian käsiteltäväksi saattaminen valtiossa ei olisi luultavasti toiminut. Tämä johtuu siitä, että lapsen oikeuksien komitean valitusmenettelyllä ei ole tarkoitus korvata kaikkia maailman tuomioistuimia, ja on tärkeää kehittää parempia oikeussuojakeinoja kansallisella tasolla. Näin ollen valitus ei edennyt tämän esteen ohi.

Yleisesti ottaen asian käsittely oli monin tavoin onnistunut:

Ensinnäkin valittajien rohkeuden ja päättäväisyyden ansiosta kysymys tuotiin ainoan lasten oikeuksista vastaavan kansainvälisen valitusmenettelyn piiriin.

Toiseksi komitea totesi, että ilmastonmuutos vaikuttaa lasten oikeuteen elämään, terveyteen ja kulttuuriin sekä siihen, että heidän etunsa on otettava ensisijaisesti huomioon päätöksenteossa. Komitea päätti näin siitä huolimatta, että valtiot sanoivat, ettei sen pitäisi käsitellä asiaa lainkaan ja että valitusmenettely ei ole oikea paikka käsitellä ilmastonmuutokseen liittyviä asioita.

Kolmanneksi komitea päätti, että se voi ottaa käsiteltäväkseen tällaisia asioita, vaikka päästöt tapahtuvat valtiossa A ja lapset kärsivät haittavaikutuksista valtioissa B, C tai D. Valtio voi vaikuttaa päästöihin, koska se voi tehdä sääntöjä asiasta omalla alueellaan. Jos päästöillä ja lapselle aiheutuvalla haitalla on yhteys, haitta on merkittävä ja valituksen tekijä kuvaa sen asianmukaisesti, se riittää siihen, että komitea ottaa asian tutkittavaksi.

Lopuksi päätös on myös viesti valtioille niiden oikeusjärjestelmistä. Komitea odottaa valitusmenettelyä koskevan valinnaisen pöytäkirjan voimaan saattaneiden sopimusvaltioiden varmistavan, että lapset voivat tehdä tällaisia valituksia kaikissa valtioissa ja että ne käsitellään asianmukaisesti. Jos lasten oikeussuoja ei toteudu tai jos heidän valituksiaan ei käsitellä asianmukaisesti, asia voidaan saattaa komitean käsiteltäväksi valitusmenettelyä koskevan valinnaisen pöytäkirjan mukaisesti, sillä se on asianmukainen kansainvälinen elin käsittelemään asiaan liittyviä valituksia.